

Henri Pitkänen

BOBCATSSS 2023 – OPISKELIJAT JA AMMATTILAISET YHDESSÄ

BOBCATSSS on vuosittain pidettävä eurooppalainen kirjasto- ja informaatioalan konferenssi, joka järjestettiin ensimmäistä kertaa vuonna 1993. Konferenssissa ovat edustettuna kirjastot, arkistot, museot ja tietopalvelut. Järjestäjänä on aina jokin yliopisto ja sen informaatioalan opiskelijat sekä henkilökunta.

Tässä artikkelissa kuvataan kokemuksia Oslossa pidetystä BOBCATSSS 2023 -konferenssista.

BOBCATSSS 2023 -konferenssin teema oli A New Era – *Exploring the Possibilities and Expanding the Boundaries*. Referoin seuraavassa eniten mieleeni jääneitä konferenssin esityksiä.

Laiton pääsy - mitä se merkitsee kirjastoille?

Beatriz Ferreira Coimbran yliopistosta Portugalista tutki Sci-Hubia esityksessään *Implications on the use of sci-hub in academic library services: brief considerations regarding its constraints to academic libraries*. Sci-Hub on tieteellisten artikkeleiden laiton verkkokirjasto. Kyseiseen kirjastoon voi kuka tahansa

ladata tieteellisiä artikkeleita, vaikka ne olisivat maksumuurin takana. Puhutaan niin sanotusta black/guerrilla open accessista.

Tutkija argumentoi, että tämä ei ole osa open access -liikettä, vaan saattaa jopa vahingoittaa sitä. Mikä on Sci-Hubin kaltaisten ”varjokirjastojen” pitkäaikaisvaikutus tieteellisten kirjastojen palveluille? Tätä tutkija pyrkii selvittämään.

Kirjastot antavat pääsyn aineistoihin, kehittävät ja kuratoivat kokoelmiaan, auttavat viitteidenhallinnassa ja tarjoavat tutkimuksen tuen palveluita. Ferreiran mielestä kirjastojen täytyy luoda strategisia yhteistyösuhteita tutkimukseen liittyvien sidosryhmien kanssa. Kirjastojen täytyy toimia tutkimuksen

teossa kumppaneina. Niiden tulee olla näkyvämpiä tutkimusprosesseissa ja näyttää tärkeytensä tutkimukselle. Kirjastojen pitää pysyä yhdessä vahvana, ettei jokin toinen yhteiskunnallinen toimija vahingoita niiden missiota.

Ferreiran esityksessä mainittiin Priegon (2016) näkemys, jonka mukaan laitton pääsy tutkimukseen johtaa kieroutuneeseen tutkimuskommunikaation ekosysteemiin. Toisaalta varjokirjastoja on ollut jo pitkään ja tutkijat ovat jakaneet artikkeleita sosiaalisissa verkostoissa eri palveluiden kuten ResearchGaten ja sähköpostin kautta. Tämä voidaan nähdä vastatoimena korkeille tilausmaksuille.

Tutkimuksen esittelyn päätteeksi avattiin keskustelu. Monien hämmästykseksi eräs islantilainen kirjastonjohtaja totesi kovaan ääneen: ”Minä käytän Sci-Hubia ja kehotan sekä opastan asiakkaitani käyttämään sitä!”. Niin, entä jos kirjastot eivät enää maksaisikaan tilausmaksuja, vaan kehottaisivat asiakkaitaan käyttämään muita keinoja sisältöön pääsemiseksi? Jäljelle jäänyt budjetti voitaisiin käyttää vaikkapa henkilöstön palkkaamiseen ja tutkimuspalvelujen kehittämiseen.

Tehdaskirjasto kaivoskaupunkiin

Norjan kansalliskirjaston johtaja Aslak Sira Myhre piti keynote-puheen otsikolla Digital library dead ends. Hän kertoi, että kansalliskirjasto perustettiin

Hyvän puhujan tavoin Norjan kansalliskirjaston johtaja Aslak Sira Myhre ei tarvinnut minkäänlaista PowerPoint-esitystä tuekseen.

Kuva: Henri Pitkänen.

Mo i Ranan kaivoskaupunkiin Pohjois-Norjaan vuonna 1989. Kirjastolaiset Oslossa kapinoivat päätöstä! Kansalliskirjasto aloitti ensimmäisenä maailmassa verkkosivujen haravointin vuonna 1996. Digitointia tehtiin tehdastyönä insinöörien suunnittelemana. ”Olemme kirjasto ja tehdas”, kansalliskirjaston johtaja sanoi. Digitoitua aineistoa, sekä tekstiä että puhetta, käytetään myös norjankielisen tekoälyn kouluttamiseen.

Luokittelu muuttaa maailmaa

Paulo Vicente ja Ana Lúcia Terra tarkastelivat negatiivisia vinoumia ja seksuaalisen suuntautumisen väärinymmärrystä Portugalin käyttämässä Universal Decimal Classificationissa (Yleinen kirjastoluokitus).

Oslo'n upouusi pääkirjasto. Kuva: Henri Pitkänen.

Portugali käyttää aineiston kuvailussa vuoden 2005 käännoästä kuvailusäännoistä, joissa muun muassa homoseksuaalisuus on luokiteltu sairaudeksi. Sittemmin termejä on muutettu merkittävästi. Luokitus on alati muuttuvaa ja sen pitäisi representoida eli kuvata aikaa, jossa elämme ja käsitellä aiheitaan kunnioituksella, erityisesti silloin, kun on kyse ihmisistä. Luokituksella on merkitystä, eikä se ole ideologioista vapaata.

Open access -uutisia Kroatiasta

Saimme kuulla myös avoimen tieteen kehityksestä Kroatiassa. Iva Barković ja Ivan Čolakovac käsittelivät Zagrebin yliopiston julkaisuarkiston open access -tilastoja. Eri

tiedekunnat tallentavat hyvin erilaisia määriä artikkeleita.

Loppupäätelmänä tutkijat esittivät, että artikkeleiden tallentaminen julkaisuarkistoihin on Kroatiassa vielä aivan lapsenkengissä. Tallennusprosentit olivat 40 %:n luokkaa kunkin tiedekunnan artikkelituotannosta – lakitieteen tiedekunta tallensi vain 10 % artikkeleistaan. Miksi? Tutkijan mukaan open access -liike ei ole vielä saanut tarpeeksi jalansijaa Kroatiassa. Ratkaisu tähän on valistaminen ja kouluttaminen aiheesta.

Intra - toimiiko se edes fantasiamaailmassa?

Nuoret opiskelijat Emil af Jochnick ja Wilma Toivola Ruotsista käsittelivät tiedonhakua usean pelaajan online-vi-

deopelistä (MMORPG). Tarkastelun kohteena oleva peli nimeltä Warframe on siinä määrin monimutkainen, että käyttäjille on laadittu pelin sisäinen ohjekirja. Pelaajat kuitenkin kokevat tämän ohjekirjan surkeaksi. Sen sijaan, että he etsisivät peliin liittyvää tietoa pelin sisäisestä ohjekirjasta, he turvautuvat mieluummin muiden pelaajien tekemään ohjesisältöön, jota löytyy wikeistä ja internetin keskustelupalstoilta. Kuulostaako tutulta? Voisimmeko mieltä tätä ajatusta myös oman työmmme näkökulmasta? Organisaation intra ja sen ohjeet ovat niin huonoja, että täytyy turvautua ulkoisiin informaatioresursseihin!

Mielenkiintoisena yksityiskohtana tutkimuksen toteuttamisesta opiskelijat kertoivat luoneensa kyselyn aineiston keräämiseksi. He julkaisivat kyselyn Redditissä kyseiselle pelille dedikoitussa foorumissa ja saivat tuhat vastausta kerättyä jo tunnissa!

Tutkimuslaitoksen julkaisusarjat tiedon levittäjinä

Allekirjoittanut esitteli oman posterrinsa, joka käsitteli tutkimustiedon leviämistä Suomen ympäristökeskuksen julkaisusarjoissa. Posterin perustuu Sy-

ken julkaisusarjojen arviointiprojektiin ja tästä aiheesta tekeillä olevaan informaatiotutkimuksen graduuni. Esitys keräsi paljon kiinnostuneita kuuntelijoita. Kerron työn tuloksista lisää Signumin tulevassa numerossa.

Upouusi Oslon pääkirjasto

Tutustuimme Osloon uuteen pääkirjastoon, joka muistutti Oodia. Tämä upea rakennus valmistui vuonna 2019. Se on viisikerroksinen ja sisältää kaikki toiminnot, mitä modernilta kirjastolta odottaisi. Kirjastossa on useita eri teeman mukaan sisustettuja huoneita. Runokirjat löytyvät huoneesta, joka suorastaan kutsuu asiakkaan istumaan mukavaan tuoliin ja nauttimaan runoudesta ihastuttavassa miljöössä. Minua säväyttivät myös kirjastosta avautuvat uskomattoman hienot maisemat merelle.

Pohjoisesta etelään

BOBCATSSS 2024 järjestetään Coimbrassa, Portugalissa. Voitin sinne ilmaisen osallistumisen konferenssin kilpailussa, jossa etsittiin eniten huomiota kerännyttä sosiaalisen median postauksia. Tein LinkedIniin postauksen, jossa referoin konferenssista oppimaani. 📌

Lopetustilaisuudessa BOBCATSSS-lakana annetaan perinteen mukaisesti seuraavalle järjestäjälle. Kuva: Henri Pitkänen.

Lähteitä ja kirjallisuutta:

- AF JOCHNICK, E. & TOIVOLA, W. (2023). Information behavior in digital worlds: A quantitative study about information systems and the players who use them.
- ČOLAKOVAC, I. & BARKOVIĆ, I. (2023). Analysis of open access digital repositories of social sciences at the University of Zagreb, Croatia. <https://zenodo.org/record/8127466>
- FERREIRA, B. B. (2023). Illegal access to scholarly information: considerations regarding the use of sci-hub and its constraints to academic libraries. <https://doi.org/10.31219/osf.io/mer5n>
- FERREIRA, B. B. (2023). Implications on the use of sci-hub in academic library services: Brief considerations regarding its constraints to academic libraries. <https://doi.org/10.5281/zenodo.7594862>
- HENRIKSEN, D., KHOSROWJERDI, M., JOHNSTON, J., LIGUZIŃSKI, M., SHUVA, N. Z., & SKAUG, J.. (2023). Proceedings of the BOBCATSSS 2023 Conference. BOBCATSSS 2023 A New Era - Exploring the Possibilities and Expanding the Boundaries, Oslo, Norway. Zenodo. <https://doi.org/10.5281/zenodo.8136825>
- MYHRE, A. S. (2023). Digital library dead ends. Keynote. BOBCATSSS 2023.
- PITKÄNEN, H. (2023). Research institute's publication series in scientific information dissemination.
- PRIEGO, E. (2016). Signal, Not Solution: Notes on Why Sci-Hub Is Not Opening Access. The Winnower. 3:e145624.49417, 2016. <https://doi.org/10.15200/winn.145624.49417>
- VICENTE, P. M. O., TERRA, A. L. S., DE FREITAS, M. C. V., DE MATOS CARDOSO, M. M. T. (2023). Universal Decimal Classification: Negative bias and misrepresentation of sexual orientation.

Kirjoittaja

HENRI PITKÄNEN
Suomen ympäristökeskus (Syke)
henri.pitkanen@syke.fi